

Mahaingurua

Virginia Woolf-en "Norberaren gela"

Mariasun Landa

Jakina den bezala, mende honetako ingeles idazle onenatariko bat izan zen Virginia Woolf. Eta bere nobela ezagunak baztertu badituz ere *Norberaren gela* saio laburra komentatzeagatik, liburuskatza honek nigan eragin handia izan zuela, eta duela, aitortu behar dut.

Alde batetik, *Norberaren gela* delako saioan, betidanik neure buruari egiten nion zenbait galdera ondo planteiatuta topatu nuelako (eta ezaguna da, arazoak planteiatzeko era erantzuna bezain garrantzitsua dela...) eta, bestalde, V. Woolf-ek, emakumea eta literatura gaiaz ematen zituen erantzunak oso erakargarriak iruditu zitzaizkidalako.

Kontutan hartu behar da, 1929. urtean idatzi zuela V. Woolf-ek liburu hau. Berak 47 urte zituen, nobela batzuk idatzita zeuzkan, besteak beste: *Jakue-ren gela* eta *Mrs. Dalloway* eta Bloomsbury deituriko taldearen ardatzetakotzat kontsideratua zegoen. Esan dezagun, baita ere, lehen mundu-gerraren ondoko urte haietan, ingeles emakumeen egoerak aldaketa ugari ezagutu zuela: etxetik kanpoko lanaren mundua zabaldu zitzaizen emaku-

meei, botu-eskubidea lortu zuten sufragisten borrokaren ondorioz, baita nork bere dirua administratzeko eta zenbait unibertsitatetan sartzeko eskubidea ere.

Berez, *Norberaren gela* liburua, Virginia Woolf-ek "emakumea eta nobela" gaiaz eman zituen bi hitzalditan oinarritua dago. Agian, hortik datorkio idazkerari solas-giroa eta, une berean, eruditua den kutsu berezia.

Liburua zabaldu orduko, hauxe da lehenengo galdera: "Baina, emakumea eta nobelaz hitz egiteko eskatu diogu, esango didazue. Zer du ikustekorik horrek norberaren gelarekin?"

V. Woolf-ek antzematen du irakurlearen harridura, eta berehala aurreratzen digu orrialdeetan zehar azalduko diguna:

"Eskain diezazuekidan gauza bakarra, garrantzi handirik gabeko eritzi bat da: emakume batek, dirua eta gela bat behar dituela nobelak idazteko".

Nola eta zergatik ailegatu den konklusio honetara, zer izan beharko lukeen beretzat emakume bezala idazteak eta beste erizpide batzuk azalduz joango zaigu, erudizioa eta fantasia tartekatuz.

Shakespeare-ren arreba

Fantasia aipatu dugu, eta berak dioen bezala, emakumeei buruzko datuak falta direnean, guztiz zilegia da fantasiara jotzea. Beraz, eman dezagun Shakespeare-k arreba bat izan zuela. Judith izenekoa eta, gainera, bere anaia bezala, arterako dohainez betea.

V. Woolf-ek proposatzen digun ipuinaren jarraipena ez da asmatzen zaila. Judith ez zen eskolara joan. Anaiaren abentura-zaletasun, imajinario eta mundua ezagutzeko grina berberak zituen, baina mutila eskolara joan zen eta Judith ez. Ziur asko, Judith-ek asko irakurriko zuen eta bere koadernoan ipuinak idatziko zituen, ondo gorde edo erre beharko bazituen ere. Bestela, zer pentsatuko ote zuten beraz? Hamazazpi urterekin merkatari baten semearekin ezkondu nahi zutelako aldegingo du etxetik eta Londres-erako bidea hartu... Antzerkia laket zaio, anaiari bezala, eta kamerino-ateetan zelatan egongo da lana eskatuz. Trainak eta zakarkeriak besterik ez du jasoko... Seduzitzen ere saiaturiko dira eta, azkenean, noski, haurdun gertatuko da.

Ziur aski, negu-gau batean, bere burua botako zuen, eta auskalo zein bazterretan lurperatuko zuten; gaur egun autobus-geltokibat dagoen lekuan, agian.

"XVI. mendean jaiotako talento handiko edozein emakumek—dio V. Woolf-ek—erotu, bere burua hil edo herritik kanpoko etxe bakarti batean bukatuko zuen, erdi-sorgin, erdi-azti, beldur eta irainen menpe.

Eta ez bakarrik XVI. mendean. Geroago ere bai. Emakumeak, gizarteak ezarritako papera gainditu nahi izan duen bakoitzean, irain, sermoi edo arbuioa besterik ez du jaso. Herri guztietako literaturaren historian agertzen dira emakume arraro, zoro edo dama bakarti hauek, zeinak gizarteak inposatutako mundu hertsia bertso edo nobelatan transzenditzen saiatu bait ziren, irakurle eta kritikarik gabe. Oihartzun-izpirik gabe.

Maiz, gizonetzko baten izenaren atzean ezkutatu ohi dira, bere izen ona hobeto gordeko dutelakoan.

Dena dela, kasu hauek deigarriak badira ere, beren idazlanak ez dira oso interesgarriak, literaturtasun aldetik bederen... Kexu, arrenkura eta haserreaz kutsaturik daude. "Espresio-forma pertsonal hunkigarriak, baina gutxitan arte-lanak", V. Woolf-en eritziz.

Norberaren gela eta bostehun libra

Izan ere, zer behar du idazlan batek, lan literario, arte-lan, kontsideratua izateko? galdetzen dio Woolf-ek bere buruari.

Zein da iharduera arraro hori bultzatzen eta posible egiten duen egoera mentala?... Artea ez dabil hodeietan, bizitzaren baldintza materialen arabera baizik. Hau da, arte-lanak independentzia eskatzen du: norberaren gela eta dirua. Baita independentzia pertsonala ere: mugitzeko askatasuna eta sorketa-lana bultzatuko duen esperientzia ugari. Beraz, egoera mental libre eta irekia.

Baldintza hauek oso gutxitan ematen badira gizonetzko artistengan, are latzagoa da egoera emakumeen kasuan.

XIX. mendea arte, norberaren gela bat edukitzea pentsaezina zen emakume askorentzat (Gogora dezagun, adibidez, Jane Eyrek bere nobelak etxeko egongelan idatzi behar izan zituela, disimuloz gehienetan...).

Dirua? Sexu pobrea izan da gurea. Emakumeek ez zuten dirua irabazterik, eta, dirudunak baziren ere, legeak ez zien dirua beren gisara erabiltzen uzten.

Gizonezkoek izan ohi duten mugitzeko, bidaiatzeko, bazterrik bazter ibiltzeko askatasuna, debekatua zegoen emakumeentzat.

Beraz, baldintza hauek direla medio, ez da (noski!) Shakespeare bezalako geniorik sortu emakumeen artean.

Zeren, ondo ala gaizki "genio" deitutako hori, ez da berezko zera arraro bat. Baldintza egokiak behar ditu sortu ahal izateko, eta emakumeak, hauek, aurkakoak izan ditu betidanik.

Hona hemen, bada, Virginia Woolf-entzat, idazle izateko lehenengo abiapuntua: norberaren gela eta 500 libra.

Azken oztopoa

Hala ere, dirua eta espazioa ez dira nahikoak. Azken oztopo bat gainditu beharrean aurkitzen da emakume idazlea: emakume bezala idazteko gai izatea, hain zuzen. Hau da, norberaren ikuspuntuari eta errealitatea sentitzeko erari uko egin gabe idaztea, besteren usteak, gizonezkoen erdeinu edo irainak kontutan hartu gabe ihardutea, jendarteko eritzira mugatu gabe idazten jarraitzea. "Egia esan ezazu, eta ondorioa, interes handikoa izango da, derri-gor", esaten du V. Woolf-ek.

Egia esate horri, idazlearen integritatea deitzen dio. Eta integritate horren izenean, beste zera azaltzen digu: emakume bezala idazteak, sexuaz ahaztea esan nahi duela, nolabait. Emakume gisa idatzi, baina emakumea dela ahaztu duen emakume bezala. Izan ere, idazlearentzat androginoaren izaera eskatzen du, non emakume eta gizonezkoen izaerek bat egiten duten: "Oso txarra da idazten duen edonorentzat bere sexuaz pentsatzea —dio V. Woolf-ek—. Bakoitzak, gizonetik zerbait duen emakumea edo emakumetik zerbait duen gizona izan beharko luke. Emakumearen kalterako da bere emakume izateari buruz kontzienteki hitz egitea, ke-xuren bat azpimarratzea, kausa baten alde jokatzeta, nahiz eta kausa hori guztiz zilegia izan".

V. Woolf-ek, Coleridge-ren hitzak bereganatzen ditu: sorketa-lanetan, androginoak izan behar. Zeren, bestela, ez bada artistaren

baitan bi sexuen ezkontza gertatzen, ondorio artistikoak txarrak izango bait dira. Horrela idatzia, egun-pare batez, ederra, liluragarria, erakargarria gertatzen bada ere, hurrengo egunerako ihartuko da, loreak ilunabarrean bezala.

Beraz, emakume idazleek lortuko balute azken oztopo hau gainditzea, orduantxe ezagutuko genuke benetako emakumeen mundua, orain arte deskubritu gabekoa. Mundu horretaz, gizonenekoek ikusi eta interpretatu nahi izan dutena besterik ez da ezagutu. Askotan, irudi hori partziala eta desitxuratua izan da, arrotza emakumearentzat berarentzat.

Bada garaia, emakumeak adieraz dezan, era eta hizkuntza propioetan, hain baztertua izan den geure mundua.

Literaturak berak irabaziko luke.

M.L.

HABITACION PROPIA (Virginia WOOLF)

SA CHAMBRE A SOI (Virginia Woolf)

Al abordar el tema de estudio, "La mujer y la novela", la articulista utiliza el pensamiento y el discurso expositivo que V. Woolf presenta en su "A Room of One's Own" (1929) acerca de las condiciones socio-humanas en que la mujer tradicionalmente ha tenido que desenvolverse en su creación literaria. Tras la descripción de la frustrada e imaginada creación literaria de una hermana de Shakespeare, Woolf subraya las carencias profesionales primarias en que ha tenido que debatirse la mujer de letras, a la búsqueda de su espacio de trabajo (el "cuarto") y de una neutra condición andrógina frente a la realidad. Woolf reclamaba, irónica y dolidamente, las 500 libras que amparasen a la mujer en su libertad y posibilidades literarias, de forma que con todo ello también los genios ahogados en la opresión femenina se liberen para la creatividad de las letras.

Tout en abordant le sujet de l'étude, "La femme et le roman", l'auteur utilise la pensée et le discours expositif que V. Woolf présente dans son oeuvre "A

Room for One's Own" (1929) au sujet des conditions socio-humaines dans lesquelles la femme a dû traditionnellement vivre dans sa création littéraire. Après la description de la création littéraire frustrée et imaginaire d'une soeur de Shakespeare, Woolf souligne les carences professionnelles primaires dans lesquelles la femme littéraire a dû se débattre à la recherche de son espace de travail (la "chambre"), et d'une condition androgyne neutre face à la réalité.

Woolf réclamait ironiquement et affligée, les 500 livres qui protégeraient la femme dans sa liberté et ses possibilités littéraires, de telle façon que même les génies étouffés dans l'oppression féminine soient libérés pour la créativité des lettres.